

N:o 65.

*Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående
anvisande af medel till odlingslånefonden m. m.; gifven
Kristiania slott den 21 februari 1898.*

Under återopande af bifogade utdrag af protokollet öfver civil-
ärenden för denna dag vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen,
att till odlingslånefonden må under hvart af åren 1899—1903 ej
mindre ingå de till statskontoret inflytande annuiteter å odlingslån, än
äfvén af riksgäldskontoret, i mån af behof och uppå requisition af
Kongl. Maj:t, öfverlemnäs medel till så stort belopp, som jemte de till
fonden ingående annuiteter kan erfordras till fyllande af högst en mil-
lion kronor årligen;

att riksgäldskontoret skall af fonden erhålla godtgörelse för den
ränteutgift, som genom berörda medels öfverlemnande till fonden för
riksgäldskontoret förorsakas;

att fullmäktige i riksgäldskontoret må bemyndigas att, för bere-
dande af den tillgång till de riksgäldskontoret åliggande försträck-
ningar till ifrågavarande fond, som kan erfordras utöfver hvad enligt
särskilda beslut må blifva för sådant ändamål till riksgäldskontoret
öfverlemnadt, i mån af behof försälja obligationer i svenskt mynt, upp-
sägbara från långifvarens sida, men ställda att återbetalas viss kortare
tid efter af riksgäldskontoret verkställd uppsägning med rätt tillika för
fullmäktige att bestämma dessa obligationers valörer, räntefot och upp-
sägningstid;

att å lån, som från odlingslånefonden hädanefter beviljas, äfvensom å derifrån förut beviljade lån, angående hvilkas fördelning å vederbörande hemman och anteckning i jordeboken utslag icke meddelats, räntan må nedsättas till 3,6 procent och annuiteten till 7 procent;

samt att öfriga vilkor och bestämmelser, som för närvarande gälla för lån från ifrågavarande fond, fortfarande må blifva gällande.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas, och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

E. von Krusenstjerna.

*Utdrag af protokollet öfver civilärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i Statsrådet å Kristiania slott den 21 fe-
bruari 1898.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve DOUGLAS,
Statsråden: CHRISTERSON,
 ANNERSTEDT,
 VON KRUSENSTJERNA.

Chefen för civildepartementet statsrådet von Krusenstjerna yttrade vidare:

År 1883 beslöt Riksdagen, i anledning af Eders Kongl. Maj:ts derom till Riksdagen afåtna nådiga proposition, att en särskild fond skulle bildas med ändamål att genom lån understödja odling af sankatrakter. Å denna fond, till hvilken under åren 1884--1888 skulle ingå de till statskontoret inflytande annuiteter å odlingslån och till hvilken riksgäldskontoret skulle under samma tid, i mån af behof och uppå requisition af Eders Kongl. Maj:t, öfverlemna medel till så stort belopp, som jemte nyssnämnda till fonden ingående annuiteter å odlingslån erfordrades till fyllande af högst en million kronor, skulle Eders Kongl. Maj:t ega att, i den mån fondens kapital och sedermera inflytande låneafbetalningar och räntebehållningar dertill lemnade tillgång, anvisa lån för odling af sankatrakter att utgå med högst ofvanberörda belopp enligt vissa af Riksdagen antagna och af Eders Kongl. Maj:t enligt

nådlig kungörelse den 23 september 1883 till efterrättelse utfärdade allmänna villkor och bestämmelser. Sedermera har Riksdagen dels år 1888 och dels år 1893, hvardera gången för en tid af fem år, anvisat medel till fonden. I sådant afseende beslöt Riksdagen år 1893, med bifall till hvad Eders Kongl. Maj:t i nådig proposition derutinnan föreslagit, att till nämnda fond finge under hvarje af åren 1894—1898 ej mindre ingå de till statskontoret inflytande annuiteter å odlingslån än äfven af riksgäldskontoret, i mån af behof och uppå requisition af Eders Kongl. Maj:t, öfverlemnas medel till så stort belopp, som jemte de till fonden ingående annuiteter kunde erfordras till fyllande af högst en million kronor årligen, att riksgäldskontoret skulle af fonden erhålla godtgörelse för den ränteutgift, som genom berörda medels öfverlemnande till fonden för riksgäldskontoret förorsakades, samt att fullmäktige i riksgäldskontoret skulle ega att, för beredande af den tillgång till de riksgäldskontoret åliggande försträckningar till ifrågavarande fond, som kunde erfordras utöfver hvad enligt särskilda beslut kunde blifva för sådant ändamål till riksgäldskontoret öfverlemnadt, i mån af behof försälja obligationer i svenskt mynt, uppsägbara från långifvarens sida, men ställda att återbetalas viss kortare tid efter af riksgäldskontoret verkställd uppsägning, med rätt tillika för fullmäktige att bestämma dessa obligationers valörer, räntefot och uppsägningstid.

Samtliga villkoren för lån från ifrågavarande fond äro sammanfattade i nådiga kungörelsen den 27 april 1888. I fråga om räntestånd, räntefot och amortering stadgas deri, att å den af Eders Kongl. Maj:t bestämda lånesumman skall de första fem åren från första lyftningsdagen icke erläggas någon ränta eller kapitalafbetalning, men å de under tiden lyftade belopp skall beräknas fyra och en half procent årlig ränta, hvilken vid de fem årens slut skall läggas till den beviljade lånesumman; och skall å det sålunda uppkommande beloppet erläggas, från och med sjetten året till dess lånet blifvit slutbetaldt, en annuitet af åtta procent, deraf såsom ränta skall räknas fyra och en half procent å det oguldna kapitalbeloppet. Sedermera har ändring häri skett genom nådiga kungörelsen den 29 juli 1895, hvarigenom bestämdes, dels att räntan å lån, som från odlingslånefonden derefter beviljades, äfvensom å derifrån förut beviljade lån, angående hvilkas fördelning å vederbörande hemman och anteckning i jordeboken utslag icke meddelats, skulle nedsättas till fyra procent, dock utan att rubbning derigenom skedde i den för lånen bestämda annuiteten, dels ock att lån från odlingslånefonden skulle kunna beviljas, förutom till de i nådiga kungörelsen den 27 april 1888 angifna företag för odling af sank

trakter, jemväl till utförande af sådana vattenafledningsföretag, hvilka afsåge förbättring, på annat sätt än genom s. k. täckdikning, af förut odlad åker eller äng eller vinnande af ny äng, dock, hvad dessa företag beträffade, endast under förutsättning att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt landtbruksstyrelsen vitsordade, att jordförbättringens värde borde antagas minst motsvara låneunderstödet dubbla belopp.

Uti underdånig skrifvelse den 22 november 1897 hafva nu hushållningssällskapens ombud, enligt beslut vid sammanträde den 8 i samma månad, i underdånighet anhållit, att Eders Kongl. Maj:t täcktes hos Riksdagen äska sådan ändring i nu gällande bestämmelser angående lån från odlingslånefonden, att för lån, som hädanefter beviljades, äfvensom för förut beviljade lån, angående hvilkas fördelning på vederbörande hemman och anteckning i jordeboken utslag icke meddelats, skulle medgifvas tre års räntefrihet, räknadt från första lyftningsdagen för lånet.

Till stöd för denna framställning hafva hushållningssällskapens ombud anfört följande:

Ehuru odlingslånefonden under det första decenniet efter dess bildande tjenat såsom en mycket kraftig häfstång till jordbrukets utveckling och bidragit till omdanandet af vidsträckta sumpmarker till bördiga åkerfält inom mellersta och södra delarne af vårt land, syntes det dock, att döma af den minskade efterfrågan som dessa lån på senare åren rönt, som om minskad benägenhet för fondens anlitande bland allmänheten inträd, hvilken omständighet syntes böra påkalla åtgärder för att fonden åter måtte användas i den omfattning, som i betraktande af det med dess bildande afsedda ändamål att kraftigt höja landets kultur vore högeligen önskvärd.

Under det de från fonden utgående lånen under åren 1885—1889 vexlade från 931,180 kronor till 612,500 kronor samt under åren 1890—1893 i medeltal årligen utgjorde omkring 603,000 kronor, hade de sedan dess nedgått till i medeltal omkring 400,000 kronor årligen med beräkning, att de år 1897 beviljade lån icke komme att öfverstiga 250,000 kronor. Orsakerna till denna fondens minskade efterfrågan utgjordes visserligen till en del af de under senare åren lättade tillfällen att på billigare villkor än odlingslånefondens erhålla förlagsmedel till utförande af lönande odlingsföretag, men torde dock hufvudsakligen få sökas deri, att de företag, som hittills bragts till utförande, i allmänhet varit sådana, som mött de minsta svårigheterna såväl med hänsyn till de med vattenafledningen förenade obetydliga arbetena och intressenternas lifliga in-

tresse för deras utförande, som äfven i följd af gynnsamt läge samt lättbruten och bördig mark m. m.

Afdikning af de odlingsbara sumpmarker, som till storartad utsträckning inom flera landsdelar ännu återstode att bringa till kultur, mötte deremot ofta ökade svårigheter att åstadkomma till följd af större naturhinder för afledningen, större aflägsenhet från odaljorden, mindre lättodlad mark och större svårighet att uppnå enighet bland intressenterna, än hvad fallet hittills varit. Härtill komme de betydliga vidder af vattenskadad mark af sådan beskaffenhet, att desamma, ehuru odlingsbara, likväl icke ansåges kunna med fördel odlas med understöd från odlingslånefonden, så länge dess nuvarande lånevilkor och öfriga stränga bestämmelser vore gällande. Dessa bestämmelser vore i sjelfva verket sådana, att ett med fondens medel utfördt odlingsarbete måste inskränkas till välbelägna marker med bördig jordmån samt billig afdiknings- och odlingskostnad. I annat fall blefve icke de från de uppodlade markerna vunna skördarna tillräckliga att bestrida den tunga årliga amorteringen af lånen ens i södra delarne af riket, utan skulle denna i sådan händelse blifva en börda för odlaren, och af denna anledning fonden icke heller komma till användning annat än undantagsvis.

Då emellertid en fortsatt uppodling af landets ännu vattensjuka, till odling tjenliga sumpmarker vore af sådan vigt icke blott för beredande af lättad utkomst för en ökad befolkning, utan äfven för minskande af den frostländighet, som från mossmarkerna utbredde sig öfver omnejderna, att dessa åtgärder af ålder från svenska statsmagternas sida betraktats såsom en vigtig statsangelägenhet, hade ombuden funnit sig manade att i underdånighet anhålla, att Eders Kongl. Maj:t täcktes genomföra sådana lättnader i vilkoren för odlingslånen, att det med dem afsedda understöd från statens sida kunde blifva verksammare än för närvarande vore fallet, och att uppodlingen af sumpmarkerna derigenom kunde blifva påskyndad. Det lämpligaste sättet att göra dessa lån begärligare torde, enligt ombudens åsigt, vara att bereda full räntefrihet derå under odlingstiden, då någon inkomst från marken icke kunde vinnas. Med den räntefot, hvartill staten numera kunde upplåna medel, eller omkring 3,5 procent kunde också enligt beräkning, som af sakkunnig man verkstälts, räntefrihet utan förlust för staten beviljas under hela den tid, dylika odlingsföretag vanligast kräfde för sin fullbordan, eller under 3 år, räknade från första lyftningsdagen, om lånet lyftades i mån af arbetets fortgång och en del innehölles tills arbetet utförts, samt nu gällande amorteringsvilkor i öfrigt bibehölles.

Öfver den sålunda gjorda framställningen hafva väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och landtbruksstyrelsen, till följd af erhållen nådig remiss, afgifvit underdånigt utlåtande af den 15 december 1897; och hafva styrelserna deruti anfört följande:

Den tid, för hvilken medel till ifrågavarande fond anvisats, ginge med år 1898 till ända. Ehuru väl fondens årliga belopp icke under något år till fullo tagits i anspråk, torde Eders Kongl. Maj:t finna skäl icke föreligga att för närvarande ifrågasätta någon minskning i de belopp, som hittills årligen varit för fonden anvisade. Styrelserna hemställde därför i underdånighet, det Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att till odlingslånefonden finge för hvartera af åren 1899—1903 ej mindre ingå de till statskontoret inflytande annuiteter å odlingslån, än äfven af riksgäldskontoret, i mån af behof och uppå requisition af Eders Kongl. Maj:t, öfverlemnas medel till så stort belopp, som jemte de till fonden ingående annuiteter kunde erfordras till fyllande af högst en million kronor årligen.

Vidkommande derefter frågan om villkoren för fondens anlåtande, hade styrelserna varit betänkta att hos Eders Kongl. Maj:t föreslå åtgärder i enahanda syfte som den af hushållningssällskapens ombud nu gjorda framställningen och för sådant ändamål redan vid sammanträde den 1 december 1897 derom fattat beslut. Derför måste styrelserna finna de skäl, hvarå berörda framställning grundats, synnerligen beaktansvärda; och då, på sätt ombuden framhållit, verkställda beräkningar gäfvade vid handen att, derest gällande amorteringsvilkor i öfrigt bibehölles, den ifrågasatta lindringen kunde beviljas utan förlust för staten, så länge statsverket kunde för sin upplåning beräkna $3\frac{1}{2}$ procent räntesats, hemställde styrelserna i underdånighet, att ombudens framställning måtte vinna nådigt afseende.

Hvad anginge öfriga, i särskilda författningar meddelade föreskrifter angående villkoren för åtnjutande af lån från odlingslånefonden och dermed sammanhängande ämnen, ansågo styrelserna samma föreskrifter böra fortfarande ega tillämpning.

Till följd af nådig remiss har derefter statskontoret den 25 nästlidne januari afgifvit underdånigt utlåtande i ämnet och deruti anfört:

Den af hushållningssällskapens ombud gjorda och af styrelserna tillstyrkta ansökningen om vidtagande af sådan ändring i de för lån från odlingslånefonden gällande vilkor, att räntefrihet skulle få åtnjutas under tre år, innebure, derest den nu stadgade tiden för amorteringens början bibehölles och två års ränteanstånd alltså jemväl med-

gåfves, en fördel, som, enligt hvad statskontoret låtit genom sakkunnig person uträkna, kunde anses motsvaras af en nedsättning i effektiva räntan från 3,88 procent till 3,08 procent, detta dock under den förutsättning, att hela lånesumman finge på en gång uppbäras. Under samma förutsättning skulle, om lånesumman vore 10,000 kronor, annuiteten från och med det 6:te till och med det 22:a året nedsättas från 960 kronor enligt nu gällande bestämmelser till 864 kronor samt för det 23:e året utgå med ett från 650 kronor till 586 kronor 18 öre nedsatt belopp. Emellertid komme den effektiva räntan att öfverskjuta 3,08 procent i samma mån, som större del af lånet uttoges längre tid efter den dag, från hvilken räntefrihetsåren skulle räknas, så att till exempel, om under de tre första åren från första lyftningsdagen högst hälften af hela lånet lyftades, en effektiv ränta af minst 3,5 procent kunde vara att påräkna.

För närvarande hade statskontoret att till riksgäldskontoret erlægga ränta å derifrån för bestridande af anvisningar å odlingslånefonden försträckta medel till sammanlagdt belopp af 4,542,067 kronor 15 öre; och utginge denna räntegodtgörelse med 4 procent å 3,056,764 kronor 32 öre och med 3³/₄ procent å återstående 1,485,302 kronor 83 öre. Den högre räntan erlades å de medel, som i riksgäldskontoret lyftats före utgången af år 1889 samt under åren 1892 och 1893; den lägre erlades för de medel, som lyftats under åren 1890 och 1891 samt under tiden efter år 1893.

Redan i det underdåniga utlåtande, som af statskontoret afgafs, innan Eders Kongl. Maj:t till 1895 års Riksdag aflät nådig proposition om nedsättning i räntefoten å odlingslån från 4¹/₂ till 4 procent, erinrades, att det icke kunde undvikas, att af riksgäldskontoret försträckta medel, afsedda för odlingslån, tidtals måste ligga hos statskontoret räntelösa, och att denna omständighet skulle göra det omöjligt att utan direkt förlust utlemna lånen till en nominel ränta af 4 procent, derest icke odlingslånefonden egde egna medel till ej obetydliga belopp, vid hvilkas utlåning fonden, under rådande låga räntesatser och när det gälde en så vigtig fråga som upprätthållandet af fondens ändamål, syntes kunna och bära åtnöjas med något lägre ränta än dittills.

Enligt hvad som framginge af den skrift, hushållningssällskapens ombud ingifvit, skulle orsakerna till den minskade efterfrågan å lån från odlingslånefonden, som under senare tid visat sig, visserligen endels vara att söka uti de numera lättade tillfällena att på billigare vilkor än dem, odlingslånefonden erbjöde, vinna nödiga förlagsmedel men dock hufvudsakligen bero derpå, att intresset i första rummet

rigtats åt sådana företag, som varit de lättast utförbara och mest lönande. Då emellertid fortsatt uppodling af landets öfriga till odling tjenliga sumpmarker ansåges vara en vigtig statsangelägenhet, hade ombuden såsom det enligt deras åsigt lämpligaste sättet att göra dessa lån begärligare angifvit den af dem förordade räntefriheten under vissa år.

Utan att vilja på minsta sätt underskatta den betydelse, utvecklingen af landets naturliga hjälpkällor egde för det allmänna, delade dock statskontoret den åsigt, som af 1883 års statsutskott uttalades, då fråga varit om odlingslånefondens bildande, eller den, att det torde vara »nödvändigt att undvika sådana mått och steg, som skulle kunna leda till en konstlad företagsamhet i större omfång eller med större hastighet, än som vore med en sund ekonomisk utveckling förenliga». Statskontoret tilltrorde sig visserligen icke att bedöma i hvad mån den begärda räntefrihetens beviljande eller annan lindring i lånevilkoren kunde vara egnad att göra dessa lån mera eftersökta än för närvarande vore fallet; men, derest en ytterligare lindring i lånevilkoren än den år 1895 beviljade ansåges behöflig för befordrande af det med fonden afsedda ändamål, ville det dock synas statskontoret, som om den nu föreslagna dels ginge något längre än hvad som med fästadt afseende å fondens rentabilitet måste anses önskligt, dels ock erhållit en form, som hade den egenskap, att eftergiften efter någon tids förlopp lätt fölle i glömska eller åtminstone till värdet underskattades.

En lindring, som bestode i direkt nedsättning af räntefoten, skulle derför enligt statskontorets mening vara att föredraga; och derest den nominela räntan bestämdes till 3,6 procent, hvilket, under förutsättning att hela lånet kunde utlemnas på en gång, skulle innebära den effektiva räntans nedsättning från 3,88 till 3,51 procent, torde härigenom vinnas all den lindring i räntevilkoren, som under närvarande förhållanden syntes skäligen kunna ifrågakomma.

Genom denna räntenedsättning skulle emellertid någon väsentlig minskning i annuitetsbeloppet emot hvad nu vore förhållandet icke ega rum, utan fördelen hufvudsakligen bestå deri, att genom en hastigare amortering omkring ett års annuitet för låntagaren inbesparades. Sålunda skulle, med bibehållande af ofvan anförda exempel, annuiteten utgöra 944 kronor från och med 6:te till och med 21:a året samt 854 kronor 58 öre för det 22:a eller sista året. Men då det torde vara af vigt, att någon mera afsevärd minskning i annuitetsbeloppen komme att vinnas, hade statskontoret ansett sig böra ifrågasätta jemväl en nedsättning af annuiteten från nu bestända 8 procent till 7 procent. Härigenom skulle, om förut begag-

nade exemplet bibehölles, annuiteten komma att utgöra 826 kronor i stället för 960 kronor men utgå med detta belopp från och med 6:te till och med 25:te året samt för det sista eller 26:te året utgöra 336 kronor 88 öre.

På grund af det anförda har statskontoret, med tillkännagifvande att styrelsernas förslag om anvisning af medel för odlingslånefondens behof under nästkommande femårsperiod icke föranledt erinran från statskontorets sida, beträffande frågan om lånevilkoren hemställt, att den sökta lindringen måtte heviljas i form af dels räntans nedsättande från nominelt 4 till nominelt 3,6 procent och dels annuitetens bestämmande till sju procent såväl å lån, som från odlingslånefonden hädanefter beviljades, som å derifrån förut beviljade lån, angående hvilkas fördelning å vederbörande hemman och anteckning i jordeboken utslag icke meddelats.

Slutligen har genom nådig remiss tillfälle äfven lemnats fullmäktige i riksgäldskontoret att i ärendet afgifva yttrande; och hafva fullmäktige uti den 10 innevarande februari afgifvet utlåtande anført:

Till en början ville fullmäktige tillkännagifva, att fullmäktige ur riksgäldskontorets synpunkt icke hade något att erinra deremot att, på samma vilkor som senast för åren 1894—1898 blifvit föreskrifna, jemväl under nästkommande femårsperiod från riksgäldskontoret till statskontoret öfverlemnades det belopp, som för hvarje år erfordrades till fyllande af odlingslånefondens medelsbehof intill högst en million kronor. Då enligt förenämnda vilkor, i hvilka ändring icke blifvit ifrågasatt, riksgäldskontoret skulle af fonden erhålla godtgörelse för den ränteutgift, som genom berörda medels öfverlemnande till fonden för kontoret förorsakades, måste gifvetvis den räntefot, efter hvilken denna godtgörelse till kontoret utginge, vara i viss mån bestämmande för räntebereäkningen å de från fonden utlemnade lån. Vid bestämmande af denna räntegodtgörelse hade fullmäktige haft att taga i betraktande dels det pris, till hvilket de för anskaffande af dessa medel afyttrade obligationer kunnat försäljas, dels ock det förhållande att riksgäldskontoret, som måste hafva medlen tillgängliga, så snart de kunde från kontoret reqvireras, i regeln fått vidkännas ränteförlust, enär de anvisade fyllnadsbeloppen först längre tid derefter af statskontoret lyftats.

Beträffande de belopp, som redan blifvit till fonden förskjutna, kunde fullmäktige gifvetvis icke vara i tillfälle att hädanefter tillgodoräkna riksgäldskontoret mindre godtgörelse än efter den ränta, som med afseende å kostnaden för dessa medels anskaffande blifvit i sär-

skilda fall bestämd. Hvad åter anginge de medel, som framdeles komme att till fonden öfverlemnas, hade fullmäktige, hvilka såsom hittills skulle låta sig angeläget vara att fonden icke betungades med högre ränteutgifter, än som motsvarades af de riksgäldskontoret genom medlens tillhandahållande förorsakade kostnader, anledning antaga att ifrågavarande godtgörelse för framtiden skulle kunna bestämmas efter något lägre räntesats än förut kunnat ske; och såsom förhållandena nu gestaltade sig, syntes riksgäldskontorets upplåningskostnader kunna täckas med en ränta af 3,6 procent, beräknad från och med de tider, medlen kunde varda till statskontoret öfverlemnade.

De skäl, som föranledde bildandet af ifrågavarande fond, torde fortfarande böra tillerkännas full giltighet. För ärendets bedömande torde det vara af vigt att tillse, i hvad mån fonden blifvit efter dess bildande af lånesökande begagnad. Af från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen lemnade uppgifter i detta hänseende visar det sig att, efter frånräknande af de lånesummor, som väl beviljats men sedermera, till följd deraf att företag ej kommit till stånd, icke utbetalats, från odlingslånefonden utgått låneunderstöd till nedannämnda belopp under följande år:

år 1884	kronor 115,400: —
» 1885	» 911,100: —
» 1886	» 829,730: —
» 1887	» 822,955: —
» 1888	» 686,300: —
» 1889	» 565,100: —
» 1890	» 309,460: —
» 1891	» 654,500: —
» 1892	» 637,100: —
» 1893	» 896,170: —
» 1894	» 451,800: —
» 1895	» 385,040: —
» 1896	» 527,400: —
» 1897	» 281,330: —

Ehuru fondens årliga belopp sålunda icke under något år till fullo tagits i anspråk, anser jag dock skäl icke förefinnas att nu ifrågasätta någon nedsättning i det belopp, som hittills årligen varit till fonden anvisadt, särskildt med hänsyn dertill, att genom den nedsättning af räntan och annuiteten å odlingslån, som jag ännar föreslå, fonden torde

komma att anlitas i högre grad än hvad under de senare åren varit fallet. Jag anser mig sålunda böra tillstyrka bifall till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens och landtbruksstyrelsens hemställan om aflåtande af proposition till Riksdagen angående anvisande af medel till fonden för ytterligare fem år med en million kronor årligen. Hvad derefter angår vilkoren för lån från ifrågavarande fond, anser jag mig på de af statskontoret andragna skäl icke kunna förorda den af hushållningssällskapens ombud gjorda framställningen om tre års räntefrihet å nämnda lån. Deremot finner jag, i betraktande af hvad statskontoret anfört till stöd för sin hemställan om nedsättning af räntan och annuiteten å odlingslån äfvensom af hvad fullmäktige i riksgäldskontoret derutinnan upplyst, hinder icke böra möta att å lån, som från odlingslånefonden händanefter beviljas, äfvensom å derifrån förut beviljade lån, angående hvilkas fördelning å vederbörande hemman och anteckning i jordeboken utslag icke meddelats, bestämma räntan till 3,6 procent och annuiteten till 7 procent. I öfrigt anser jag mig ej böra föreslå någon ändring i de vilkor och bestämmelser, som för närvarande gälla för lån från ifrågavarande fond; men jag tror det vara lämpligt att, för bättre öfver sigts skull, samtliga vilkor och bestämmelser sammanföras i den kun görelse, som framdeles torde komma att i ämnet utfärdas.

Sedan departementschefen härefter anmält, att han, under förutsättning att hvad af honom blifvit yttradt och hemstäldt vunne nådigt godkännande, uppsatt förslag till den proposition i ämnet, som i sådant fall borde till Riksdagen aflåtas, och nämnda förslag blifvit af departementschefen uppläst, hemställde departementschefen om förslagets gillande.

Hvad departementschefen sålunda hemställt, deruti Statsrådets öfrige närvarande ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen i nåder gilla samt befalde, att nådig proposition i enlighet härmed skulle till Riksdagen aflåtas af lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:

Sölve Berger.